

ВЕСЕЛИН ДИМИТРОВ
ТВОРЧЕСТВОТО
ТАЗИ СЛАДКА КАТОРГА

chitanka.info

В 22 часа, когато повечето хора са пред телевизорите и само недоволстващите деца отиват към спалните, Валентин Пикул навива будилника си и ляга. След два часа започва най-продуктивният период от денонощието му. Пише до сутринта. През деня почива, чете, изучава карти и документи, портрети на исторически личности, които е събрал в десетки албуми. Целеустремен, изключително дисциплиниран, неуморим творец, Пикул е автор на повече от двадесет романа и повести. Руската история и флотът — ето двете главни теми на писателя. Още дълго ще говорим за двата тома на „Фаворитът“, които хвърлиха нова светлина върху един от най-бурните периоди и върху една от най-противоречивите личности на XVIII век в Русия.

Интересът към историческата тема идва от патриотизма на писателя, от стремежа му да възпитава у читателите си съзнателно родолюбив не със скучни поучения, а с ярки, увлекателни събития и образи, с които са така богати летописите на неговата велика страна. „Без опора върху богатото наследство на предците, без познаване историята на отечеството патриотизмът днес е невъзможен. Дълбоко съм убеден, че знаещият историята, на своята родина човек е духовно по-богат, нравствено — по-извисен, с по-твърд характер — казва писателят. — Поставих си за цел да отразя бурното столетие от руската история от 1725 г., след смъртта на Петър I, до 1825 г. — въстанието на декабристите.“

В тази поредица влизат „Слово и дело“, „Фаворитът“, „С перо и шпага“, „Битката на железните канцлери“. Сега В. Пикул събира материал за заключителния роман от цикъла — „Аракчеевщината“. През 1988 г. в. „Красная звезда“ и сп. „Советский воин“ публикуваха откъси от последния (засега) роман на писателя — „Имам честта“. Събитията в него започват след завръщането на руската гвардия от Руско-турската война за освобождението на България.

У нас Валентин Пикул стана популярен с книга от историята на военноморския флот — „Реквием за кервана RQ-17“, излязла в поредицата „Героика и приключения“ на Военното издателство. На героизма и трагедията на руския военен флот са посветени трилогията „Богатството“, „Трите възрасти на Окини сан“ и „Крайцерите“, романите „Океански патрул“, „Моонзунд“ и „Каторга“. „Океански патрул“ е първата книга на Пикул, която днес той счита за не особено успешна. Откъде идва връзката с морето, флотската закваска на

писателя? Баща му служи като матрос в Балтийския флот, воюва срещу хитлеристите на Север, загива като комисар от морската пехота в битката при Сталинград. Четиринадесетгодишният Валентин преживява блокад-ната зима на 1941 г. в Ленинград. Дежури на покривите, хвърля долу фашистките запалителни бомби, получава медал „За отбраната на Ленинград“. През 1942 г. се евакуира в Архангелск при баща си. Постъпва в школа за юнги, след година е рулеви на есминеца „Грозний“, после става щурмански електротехник: Корабът съпровожда конвои, води бой с вражески кораби, отразява въздушните атаки на фашистите. „Уморявах се неимоверно. Вечно ми се спеше. Но сега, от висотата на преживяното, мога да кажа: това бяха най-ярките години в живота ми. Флотската служба ме закали и съм щастлив, че преминах през тази прекрасна школа“ — ще сподели десетилетия по-късно маринистът историк или историкът маринист. Определете сами! И така — „Крайцерите“. Далечният изток на Русия през 1903 г., навечерието на войната с Япония, самата война (1903–1905 г.) и малко след края ѝ. Това са времевите граници на романа. Темата ни е позната от „Цушима“ на Новиков-Прибой, от оценките на учени и публицисти. Но Пикул и тук е откривател на непознат, забравен, недокосван литературен материал. За героичната и трагична съдба на крайцерите, базирани във Владивосток, досега се знаеше съвсем малко. Смелите набези на тези кораби са подвиг и тактическо откритие, непознати дотогава във военноморското изкуство. Убедително и ярко са пресъздадени крайцерските делници, далечните рисковани преходи, жестоките сражения. Изкривено пламтящо желязо, свистящи шрапнели, нахлуваща през пробойните вода, мъжество и другарска взаимопомощ — картините на морските сражения поразяват с епичния си размах и с детайлната си правдивост. Не само увлекателният сюжет, но и образите в романа са колоритни, запомнящи се, Сред историческите личности се открояват руските флотоводци Макаров, Скрид-лов и Йесен, японският адмирал Того. Другите герои е трудно да наречем измислени. Те възплъщават характера на руския военен моряк — офицер, унтерофицер, матрос. Противоречив, социално разнороден, леко отпуснат в мирни дни, във война и на море руският човек е всеотдаен, жертвоготовен, несломим. На мъдрите адмирали, на прозорливия старши лейтенант Хлодовски, на младия възторжен патриот мичман Сергей Панафидин противостоят

престъпно нехайните и корумпирани генерали и адмирали в Петербург, министърът Куропаткин, бреговете „храбреци“ капитан II ранг Кладо и мичман Житецки. Тези „бездарности и нищожества“ — по думите на Ленин — отправят на смърт хиляди войници и матроси, обричат на гибел ескадрата на адмирал Рожественски, допринасят за поражението на Русия.

В. Пикул поставя героите си в контекста на световната военноморска политика, загатва бъдещото развитие на военния флот, съпоставя общественото мнение в Русия и Япония и отношението му към войната през призмата на вестникарските хроники, сравнява руския и японския национален характер във върховни изпитания. Искрите на бъдещата революция още не са стигнали барутните погребни на корабите, но хората, които ще станат гръбнакът на червените отряди, вече крачат с тежките си стъпки по палубите. Това са връстниците на Серьожа Панафидин, почти безименните Иванов XIII и Петров X, гигантът матрос Николай Шаламов и другарите му, които след разгрома и японския плен ще намерят опора в словото на болшевиките и ще искат разплата с предалото ги самодържавие. Кораби, хора, бури и оръдеен грохот, лек изящен стил, неизвестни факти за войната на Русия срещу подкрепяната от империалистическите държави Япония — с тези свои достойнства романът ще бъде интересен не само за военния читател. В края на 1988 г. за „Крайцерите“ Валентин Савич Пикул бе удостоен с държавната награда на РСФСР за литература „Максим Горки“. Сега, когато рухват толкова литературни митове, когато доскорошни величия застават в жалките одежди на голия крал, творчеството на В. Пикул ни връща към обетованата земя на вечните и сякаш неподвластни на преценка стойности: воинската и моряшката доблест, родолюбието и осъзнатия и докрай изпълнен дълг. Историк и маринист, маринист и историк, Валентин Пикул живее в Рига, на брега на Балтийско море. Всяка нощ в нула часа звънва неговият будилник, за да го изпрати към безкрайните хоризонти на творчеството — „тази сладка каторга“.

Веселин Димитров

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.